

ВСТУП

Дисципліна "Історія зарубіжних політичних вчень і політичної думки України" належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Пререквізити – Політична історія зарубіжних країн.

Кореквізити – Теорія держави і права, Загальна теорія політики.

Відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності: програмні результати навчання: вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; здійснювати аналіз діяльності політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування.

Мета дисципліни – хронологічно прослідкувати, проаналізувати та співставити основні політичні вчення, оцінити їх роль і значення для політичного розвитку.

Предмет дисципліни. Політичні теоретичні ідеї, концепції, вчення в широкому контексті інших політичних подій та явищ.

Завдання дисципліни. Ознайомити студентів із методологією аналізу політичних ідей, концепцій, теорій і методикою їх професійної оцінки; навчити студентів системному підходу до вивчення політичних вчень; показати на історичному досвіді практичне значення теоретичних знань про політику; спонукати студентів до інтелектуального осмислення і практичного застосування політичних ідей у зв'язку із їх майбутньою діяльністю.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: вміло використовувати понятійний апарат; застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; робити аналіз та узагальнення конкретно-історичного матеріалу, давати оцінку історичним подіям, явищам, постатям; опрацьовувати історичні джерела, монографічну літературу та наукові статті; аналізувати владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку, діяльність політичних акторів та інститутів у різних контекстах їх функціонування; вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах, використовуючи конкретно-історичний та аналітичний матеріал.

3. СТРУКТУРА

	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Лекції	Практичні заняття	СРС
Семестр 1						
1. Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України.	2	2	3	2		7
2. Політична думка Стародавнього Сходу.	2	2	3			7
3. Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.	6	6	9	2		21
4. Політичні вчення періоду Середніх віків.	4	4	6	2		14
5. Політичні вчення періодів Відродження та Реформації.	4	4	6			14
6. Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття.	2	2	3			7
7. Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть.	2	2	3			7
8. Політичні концепції європейського Просвітництва.	2	2	3			7
9. Північноамериканська політична думка просвітницької доби.	2	2	4			7
10. Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст.	2	2	3		2	7
11. Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст.	2	2	3		2	6
12. Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть.	4	4	7		2	12
Семестр 2						
13. Основні доктринальні підходи до	2	2	6	2		8

вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм.						
14. Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму.	2	2	4	2		8
15. Політична доктрина міжнародної соціал-демократії.	2	2	6	2		8
16. Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму.	4	4	8	2		16
17. Ідейно-політичні течії сучасності.	4	4	10		2	16
18. Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.).	2	2	4			8
19. Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.).	2	2	4			8
20. Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття.	2	2	4			8
21. Українська політична думка періоду занепаду козацько-гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття).	2	2	4			8
22. Українська політична думка першої половини XIX століття.	2	2	4			8
23. Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст.	2	2	4			8
24. Політична думка України на зламі XIX–XX століть.	2	2	4		2	8
25. Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст.	4	4	8		2	16
26. Політична думка на еміграції та в незалежній Україні.	4	4	8		2	16
Разом	70	70	130	14	14	252

4 Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	<p>Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України.</p> <p>Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].</p>	2
2	<p>Політична думка Стародавнього Сходу. Особливості політичної думки країн Стародавнього Сходу. Релігійно-міфологічні уявлення про державу і політику в країнах Стародавнього Сходу в II-I тис. до н.е. Стародавня Індія: політичні ідеї брахманізму, раннього буддизму та індуїзму. Стародавній Китай: вчення Конфуція про державу. Концепція держави Мо-Цзи. Даосизм. Держава і закон у поглядах китайських легістів. Загальне і особливе в політичних ідеях країн Стародавнього Сходу.</p> <p>Літ.: [1] с. 331, 709; [2] с. 14-65; [3].</p>	2
3	<p>Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна характеристика.</p> <p>Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].</p>	2
4	<p>Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 2. Політичні ідеї Аристотеля. Мотиви аполітичності у вченні Епікура. Політичні погляди Полібія. Античні уявлення про демократію: загальна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 536; [2] с. 14-65; [3].</p>	2
5	<p>Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 3. Вплив політичного життя римського суспільства на формування політичних концепцій. Основні напрямки політичної думки у Стародавньому Римі. Політичні погляди Марка Туллія Цицерона. Політичні ідеї в етико-соціальному вченні стоїцизму. Погляди Сенеки.</p> <p>Літ.: [1] с. 582, 695; [2] с. 108-123; [3].</p>	2
6	<p>Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 1. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання.</p> <p>Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].</p>	2

7	<p>Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 2. Вчення про закон і державу Марсілія Падуанського. Політичні ідеї середньовічних ересів. Політична думка Візантії. Літ.: [1] с. 512; [2] с. 139-152; [3].</p>	2
8	<p>Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 2. Передумови виникнення та загальна характеристика реформаційного руху в Західній і Центральній Європі на початку XVI ст. Ідеолог бюргерської реформації у Німеччині Мартін Лютер і його "95 тез", Томас Мюнцер. Проповідь утворення революційним шляхом "християнської спілки і братерства". Погляди Жана Кальвіна на співвідношення церкви і держави. Використання ідей Кальвіна монархомахами (тираноборцями) у другій половині XVI - початку XVII ст. Літ.: [1] с. 395, 464; [2] с. 187-216; [3].</p>	2
9	<p>Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 1. Загальна характеристика ідей епохи Відродження і Реформації. Політичне вчення Нікколо Макіавеллі. Державець і народ: їх взаємодія та місце у державному управлінні. Принципи державної політики. Сутність макіавеллізму. Вчення Жана Бодена про право і державу. Вчення про державний суверенітет. Обґрунтування абсолютної монархії. Літ.: [1] с. 403; [2] с. 187-201; [3].</p>	2
10	<p>Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття. Вплив буржуазних революцій у Нідерландах та Англії на формування нових політичних ідей. Загальна характеристика теорії природного права. Основні напрями політичної думки в Нідерландах. Г. Гроцій. Вчення Б. Спінози про державу та межі державної влади. Основні напрями політичної думки в період Англійської революції XVII ст. Т. Гоббс: концепція державного абсолютизму, розмежування публічної і приватно-правової сфер дії прав і обов'язків монарха і громадян. Дж. Локк: теорія розподілу влади. Літ.: [1] с. 164, 392, 607; [2] с. 216-232; [3].</p>	2
11	<p>Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть. Утопія та традиція в політичній теорії та політичному процесі. Передумови появи утопічних вчень в Англії та їх перша творча форма – «Утопія» Томаса Мора. Розвиток утопічної політичної думки в Італії. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли. Літ.: [1] с. 273, 250; [2] с. 233-257; [3].</p>	2
12	<p>Політичні концепції європейського Просвітництва. Загальна характеристика просвітницьких політичних концепцій. Політичні вчення поміркованого крила просвітницького руху у Франції. Вольтер. Ш.-Л.Монтеск'є. Політичні ідеї радикального та революційно-демократичного спрямування. Ж.-Ж. Руссо. Літ.: [1] с. 135, 572; [2] с. 258-273; [4] с. 7-48.</p>	2
13	<p>Північноамериканська політична думка просвітницької доби. Соціально-політичні умови розвитку політичної думки Північної Америки у другій половині XVIII ст. Демократичний радикалізм Т. Пейна, ліберальний демократизм Т.Джефферсона та теорія федералізму</p>	2

	О.Гамільтона. Ідеї республіканського правління та федералізму в політичних поглядах Дж. Медісона, Дж. Адамса та Б. Франкліна. Літ.: [1] с. 7, 425; [2] с. 258-273; [4] с. 88-115.	
14	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. XVIII – п.XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів XIX ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є).Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].	2
15	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.	2
16	Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. Заняття 1. «Реалістичні» тенденції в політичній науці. Теорії інституціоналізму. Біхевіоралістичні теорії політики. Розвиток і конституювання основ політологічної науки. Нормативні теорії влади і демократії. Теорії системного та структурно- функціонального аналізу політики. Літ.: [1] с. 18, 216, 266; [2] с. 398-511; [5].	2
17	Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. Заняття 2. Компаративний і комунікативний аналіз політики. Теорії політичної модернізації: від інституціоналізму до раціоналізму. Технократично-сцієнтичні концепції політичного розвитку. Літ.: [2] с. 614-668; [5] с. 284-530.	2*
Семестр 2		
18	Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм. Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Ліберальний напрям у політичних вченнях кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Становлення соціального лібералізму. Кейнсіанство. Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Радикальні течії неолібералізму. Літ.: [1] с. 351-409;[2] с. 689-706.	2
19	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях XVIII – XIX ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники. Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.	2

20	Політична доктрина міжнародної соціал-демократії. Історичні витоки та основні етапи розвитку політичної доктрини соціал-демократії. Основні течії міжнародного соціалістичного руху. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни. Літ.: [1] с. 73, 531; [2] с. 725-742.	2
21	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 1. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму. Їх інтелектуальні джерела. Фашистська доктрина влади і держави. Політичні погляди Б. Муссоліні. Політичні погляди А. Гітлера. Зміст націонал-соціалізму. Літ.: [1] с. 461; [2] с. 743-761.	2
22	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 2. Поняття комунізму та його немарксистські теоретики. Ленінський та сталінський етапи розвитку комунізму. Комуністично-радянська доктрина керівників КПРС післясталінського періоду. Погляди теоретиків єврокомунізму, маоїзму, гевардизму. Ідеї «чучхе». Літ.: [1] с. 374, 415; [2] с. 846-862.	2
23	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 1. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Літ.: [1]; [2] с. 762-813	2
24	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 2. Політичні підходи представників екологізму. Політичні ідеї представників технократизму. Політичні ідеї представників популізму. Літ.: [1] с. 698; [2] с. 833-845, 881-899.	2
25	Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.). Загальна характеристика та особливості формування і розвитку політичної думки княжої доби. Історико-політичні та літературно-історичні твори та їхнє значення у створенні і розвитку української політичної думки Київської Русі. Політичні ідеї в Галицько-Волинській державі. Літ.: [6] с. 16-36; [13] с. 5-19.	2
26	Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.). Особливості розвитку політичної думки. Політичні погляди зачинателів гуманістичної культури в Україні. Політичний ідеал у творчості полемістів. Суспільно-політичні погляди представників Острозької академії. Літ.: [6] с. 37-46; [13] с. 20-30.	2
27	Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття. Загальна характеристика умов формування суспільно-політичної думки в добу визвольних змагань. Політичні погляди П. Могили, І. Борецького, І. Гізеля, Ю. Немирича, Ф. Софоновича. Державницька концепція Б. Хмельницького.	2

	Літ.: [6] с. 76-99; [13] с. 25-30.	
28	Українська політична думка періоду занепаду козацько-гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття). Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик). «Бендерська» конституція. Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки). «Просвітницький» напрям політичної думки (Я. Козельський, М. Козачинський, С. Десницький, В. Каразін). Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди. Літ.: [6] с. 100-126; [13] с. 25-30.	2
29	Українська політична думка першої половини XIX століття. Відродження української політологічної думки в умовах Українського національного відродження: основні риси і спрямування. Політична доктрина Кирило- Мефодіївського товариства (1846–1847 рр.). Політична думка на теренах західноукраїнських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у XIX столітті. Літ.: [6] с. 127-165; [13] с. 31-58.	2
30	Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст. Особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX століття. Соціально-політичні погляди В. Антоновича, М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Павлика та О. Терлецького. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка періоду 1880-1900 рр. Літ.: [6] с. 193-239; [13] с. 37-58.	2
31	Політична думка України на зламі XIX–XX століть. Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідейна еволюція І. Франка. Політичний модернізм Лесі Українки. Український націоналізм М. Міхновського. Ліберальні ідеї Б. Кістяківського. Літ.: [6] с. 216-239; [13] с. 59-66.	2
32	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Націоналістичний напрям у вітчизняній політичній думці. Консервативний напрям політичного думання 20-30-х рр. XX ст. Комуністичний і соціалістичний напрями у вітчизняній політичній думці. Український націонал-комунізм як відгалуження національної революції 1917 р. Політична думка в радянській Україні в період непу. Політична думка в радянській Україні в 1930-х роках. Літ.: [6] с. 262-317; [13] с. 67-72.	2
33	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Загальна характеристика ідеології українського національно-визвольного руху 40 –50 –х років та особливості розвитку української політичної думки цього періоду. Утворення УГВР та її програмні документи. Критика тоталітаризму та імперіалізму. Політичні ідеї представників українського дисидентського руху 1960- 1980-х років. Літ.: [6] с. 452-515; [13] с. 91-96.	2
34	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 1. Українська політична думка міжвоєнного періоду в середовищі еміграції. Українська політична думка на еміграції у період після Другої світової	2

	війни. Трансформація народницьких ідей І. Багряного. Ліберальна політична філософія І. Лисяк- Рудницького. Український неомарксизм у повоєнний період (В. Винниченко, Р. Роздольський, І. Майстренко, В. Голубничий). Розвиток націоналістичних ідей у діаспорі (Д. Донцов, Л. Ребет, «двійкарі»).	
35	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 2. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр). Інституціоналізація політичної науки (середина 90-х рр. ХХ ст. - початок ХХІ ст.), Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки. Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі .	2
Разом		70

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].	2
2	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].	2
3	Політичні вчення періоду Середніх віків. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].	2
Семестр 2		

4	Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм. Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Ліберальний напрям у політичних вченнях кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Становлення соціального лібералізму. Кейнсіанство. Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Радикальні течії неолібералізму. Літ.: [1] с. 351-409; [2] с. 689-706.	2
5	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях XVIII – XIX ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники. Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.	2
6	Політична доктрина міжнародної соціал-демократії. Історичні витоки та основні етапи розвитку політичної доктрини соціал-демократії. Основні течії міжнародного соціалістичного руху. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни. Літ.: [1] с. 73, 531; [2] с. 725-742.	2
7	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму. Їх інтелектуальні джерела. Фашистська доктрина влади і держави. Політичні погляди Б. Муссоліні. Політичні погляди А. Гітлера. Зміст націонал-соціалізму. Літ.: [1] с. 461; [2] с. 743-761.	2
Разом		14

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

Номер лекції	Теми практичних занять	Тривалість лекції, год.
Семестр 1		
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Об'єкт та предмет дисципліни "Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України". Основні поняття і категорії. Структура і функції курсу. Завдання і значення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України». Методи історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Періодизація історії зарубіжних політичних вчень та політичної думки України. Літ.: [1] с. 3-4; [2] с. 8-14; [3].	2
2	Політична думка Стародавнього Сходу. Особливості політичної думки країн Стародавнього Сходу. Релігійно-міфологічні уявлення про державу і політику в країнах Стародавнього Сходу в II-I тис. до н.е. Стародавня	2

	Індія: політичні ідеї брахманізму, раннього буддизму та індуїзму. Стародавній Китай: вчення Конфуція про державу. Концепція держави Мо-Цзи. Даосизм. Держава і закон у поглядах китайських легістів. Загальне і особливе в політичних ідеях країн Стародавнього Сходу. Літ.: [1] с. 331, 709; [2] с. 14-65; [3].	
3	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 1. Політичні ідеали античного суспільства. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокріта. Софізм. Морально-політична проблематика у творчості Сократа. Вчення Платона про ідеальну державу в трактатах "Держава" і "Закони"; їх порівняльна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 530; [2] с. 65-78; [3].	2
4	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 2. Політичні ідеї Аристотеля. Мотиви аполітичності у вченні Епікура. Політичні погляди Полібія. Античні уявлення про демократію: загальна характеристика. Літ.: [1] с. 35, 536; [2] с. 14-65; [3].	2
5	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Заняття 3. Вплив політичного життя римського суспільства на формування політичних концепцій. Основні напрямки політичної думки у Стародавньому Римі. Політичні погляди Марка Туллія Цицерона. Політичні ідеї в етико-соціальному вченні стоїцизму. Погляди Сенеки. Літ.: [1] с. 582, 695; [2] с. 108-123; [3].	2
6	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 1. Політична думка епохи Середньовіччя: загальна характеристика. Християнський та політичний ідеал у творчості Аврелія Августина. Вплив ідей Августина на розвиток теологічного світогляду доби Середньовіччя. Політичні погляди Томи Аквінського. Арабське середньовічне політичне знання. Літ.: [1] с. 6, 13; [2] с. 123-167; [3].	2
7	Політичні вчення періоду Середніх віків. Заняття 2. Вчення про закон і державу Марсілія Падуанського. Політичні ідеї середньовічних ересів. Політична думка Візантії. Літ.: [1] с. 512; [2] с. 139-152; [3].	2
8	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 2. Передумови виникнення та загальна характеристика реформаційного руху в Західній і Центральній Європі на початку XVI ст. Ідеолог бюргерської реформації у Німеччині Мартін Лютер і його "95 тез", Томас Мюнцер. Проповідь утворення революційним шляхом "християнської спілки і братерства". Погляди Жана Кальвіна на співвідношення церкви і держави. Використання ідей Кальвіна монархомахами (тираноборцями) у другій половині XVI - початку XVII ст. Літ.: [1] с. 395, 464; [2] с. 187-216; [3].	2
9	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації. Заняття 1. Загальна характеристика ідей епохи Відродження і Реформації. Політичне вчення Нікколо Макіавеллі. Державець і народ: їх взаємодія та місце у державному управлінні. Принципи державної політики. Сутність макіавеллізму. Вчення Жана Бодена про право і державу. Вчення про	2

	державний суверенітет. Обґрунтування абсолютної монархії. Літ.: [1] с. 403; [2] с. 187-201; [3].	
10	Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття. Вплив буржуазних революцій у Нідерландах та Англії на формування нових політичних ідей. Загальна характеристика теорії природного права. Основні напрями політичної думки в Нідерландах. Г. Гроцій. Вчення Б. Спінози про державу та межі державної влади. Основні напрями політичної думки в період Англійської революції XVII ст. Т. Гоббс: концепція державного абсолютизму, розмежування публічної і приватно-правової сфер дії прав і обов'язків монарха і громадян. Дж. Локк: теорія розподілу влади. Літ.: [1] с. 164, 392, 607; [2] с. 216-232; [3].	2
11	Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть. Утопія та традиція в політичній теорії та політичному процесі. Передумови появи утопічних вчень в Англії та їх перша творча форма – «Утопія» Томаса Мора. Розвиток утопічної політичної думки в Італії. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли. Літ.: [1] с. 273, 250; [2] с. 233-257; [3].	2
12	Політичні концепції європейського Просвітництва. Загальна характеристика просвітницьких політичних концепцій. Політичні вчення поміркованого крила просвітницького руху у Франції. Вольтер. Ш.-Л.Монтеск'є. Політичні ідеї радикального та революційно-демократичного спрямування. Ж.-Ж. Руссо. Літ.: [1] с. 135, 572; [2] с. 258-273; [4] с. 7-48.	2
13	Північноамериканська політична думка просвітницької доби. Соціально- політичні умови розвитку політичної думки Північної Америки у другій половині ХУІІІ ст. Демократичний радикалізм Т. Пейна, ліберальний демократизм Т.Джефферсона та теорія федералізму О. Гамільтона. Ідеї республіканського правління та федералізму в політичних поглядах Дж. Медісона, Дж. Адамса та Б. Франкліна. Літ.: [1] с. 7, 425; [2] с. 258-273; [4] с. 88-115.	2
14	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. XVIII – п. XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів XIX ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є). Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].	2
15	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.	2

16	<p>Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. Заняття 1. «Реалістичні» тенденції в політичній науці. Теорії інституціоналізму. Біхевіоралістичні теорії політики. Розвиток і конституювання основ політологічної науки. Нормативні теорії влади і демократії. Теорії системного та структурно- функціонального аналізу політики.</p> <p>Літ.: [1] с. 18, 216, 266; [2] с. 398-511; [5].</p>	2
17	<p>Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. Заняття 2. Компаративний і комунікативний аналіз політики. Теорії політичної модернізації: від інституціоналізму до раціоналізму. Технократично-сцієнтичні концепції політичного розвитку.</p> <p>Літ.: [2] с. 614-668; [5] с. 284-530.</p>	2*
Семестр 2		
18	<p>Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм. Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Ліберальний напрям у політичних вченнях кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Становлення соціального лібералізму. Кейнсіанство. Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Радикальні течії неолібералізму.</p> <p>Літ.: [1] с. 351-409; [2] с. 689-706.</p>	2
19	<p>Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму. Сутнісна характеристика консерватизму. Консервативний напрям у політичних ученнях XVIII – XIX ст. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники.</p> <p>Літ.: [1] с. 272, 632; [2] с. 707-724.</p>	2
20	<p>Політична доктрина міжнародної соціал-демократії. Історичні витоки та основні етапи розвитку політичної доктрини соціал-демократії. Основні течії міжнародного соціалістичного руху. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни.</p> <p>Літ.: [1] с. 73, 531; [2] с. 725-742.</p>	2
21	<p>Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 1. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму. Їх інтелектуальні джерела. Фашистська доктрина влади і держави. Політичні погляди Б. Муссоліні. Політичні погляди А. Гітлера. Зміст націонал-соціалізму.</p> <p>Літ.: [1] с. 461; [2] с. 743-761.</p>	2
22	<p>Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму. Заняття 2. Поняття комунізму та його немарксистські теоретики. Ленінський та сталінський етапи розвитку комунізму. Комуністично- радянська доктрина керівників КПРС післясталінського періоду. Погляди теоретиків єврокомунізму, маоїзму, гевардизму. Ідеї «чучхе».</p> <p>Літ.: [1] с. 374, 415; [2] с. 846-862.</p>	2

23	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 1. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Літ.: [1]; [2] с. 762-813.	2
24	Ідейно-політичні течії сучасності. Заняття 2. Політичні підходи представників екологізму. Політичні ідеї представників технократизму. Політичні ідеї представників популізму. Літ.: [1] с. 698; [2] с. 833-845, 881-899.	2
25	Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.). Загальна характеристика та особливості формування і розвитку політичної думки княжої доби. Історико-політичні та літературно-історичні твори та їхнє значення у створенні і розвитку української політичної думки Київської Русі. Політичні ідеї в Галицько-Волинській державі. Літ.: [6] с. 16-36; [13] с. 5-19.	2
26	Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.). Особливості розвитку політичної думки. Політичні погляди зачинателів гуманістичної культури в Україні. Політичний ідеал у творчості полемістів. Суспільно-політичні погляди представників Острозької академії. Літ.: [6] с. 37-46; [13] с. 20-30.	2
27	Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття. Загальна характеристика умов формування суспільно-політичної думки в добу визвольних змагань. Політичні погляди П. Могили, І. Борецького, І. Гізеля, Ю. Немирича, Ф. Софоновича. Державницька концепція Б. Хмельницького. Літ.: [6] с. 76-99; [13] с. 25-30.	2
28	Українська політична думка періоду занепаду козацько-гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття). Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик). «Бендерська» конституція. Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки). «Просвітницький» напрям політичної думки (Я. Козельський, М. Козачинський, С. Десницький, В. Каразін). Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди. Літ.: [6] с. 100-126; [13] с. 25-30.	2
29	Українська політична думка першої половини XIX століття. Відродження української політологічної думки в умовах Українського національного відродження: основні риси і спрямування. Політична доктрина Кирило-Мефодіївського товариства (1846–1847 рр.). Політична думка на теренах західноукраїнських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у XIX столітті. Літ.: [6] с. 127-165; [13] с. 31-58.	2
30	Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст. Особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX століття. Соціально-політичні погляди В. Антоновича, М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Павлика та О. Терлецького. Ідеї	2

	державності та національного відродження в концепції І. Франка періоду 1880-1900 рр. Літ.: [6] с. 193-239; [13] с. 37-58.	
31	Політична думка України на зламі XIX–XX століть. Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідейна еволюція І. Франка. Політичний модернізм Лесі Українки. Український націоналізм М.Міхновського. Ліберальні ідеї Б. Кістяківського. Літ.: [6] с. 216-239; [13] с. 59-66.	2
32	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Націоналістичний напрям у вітчизняній політичній думці. Консервативний напрям політичного думання 20-30-х рр. XX ст. Комуністичний і соціалістичний напрями у вітчизняній політичній думці. Український націонал-комунізм як відгалуження національної революції 1917 р. Політична думка в радянській Україні в період непу. Політична думка в радянській Україні в 1930-х роках. Літ.: [6] с. 262-317; [13] с. 67-72.	2
33	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Загальна характеристика ідеології українського національно–визвольного руху 40 –50–х років та особливості розвитку української політичної думки цього періоду. Утворення УГВР та її програмні документи. Критика тоталітаризму та імперіалізму. Політичні ідеї представників українського дисидентського руху 1960- 1980-х років. Літ.: [6] с. 452-515; [13] с. 91-96.	2
34	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 1. Українська політична думка міжвоєнного періоду в середовищі еміграції. Українська політична думка на еміграції у період після Другої світової війни. Трансформація народницьких ідей І. Багряного. Ліберальна політична філософія І. Лисяк- Рудницького. Український неомарксизм у повоєнний період (В. Винниченко, Р. Роздольський, І. Майстренко, В. Голубничий). Розвиток націоналістичних ідей у діаспорі (Д. Донцов, Л. Ребет, «двійкарі»). Літ.: [6] с. 516-624; [13] с. 73-83.	2
35	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 2. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр). Інституціоналізація політичної науки (середина 90-х рр. XX ст. - початок XXI ст.), Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки. Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі . Літ.: [6] с. 516-624; [13] с. 73-83.	2
Разом		70

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Тривалість, год.
-------	------------------------	------------------

1	<p>Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст. Просвітницька думка Англії (А. Сміта, Дж. Ст. Мілль). Етичні та політичні ідеї в Німеччині к. XVIII – п. XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Політичні ідеї ідеологів європейських національних рухів XIX ст. (Дж. Мадзіні, Т. Масарик). Соціалізм- утопізм (Р. Оуен, А. Сен-Симон, Ш. Фур'є). Соціально-історичні передумови політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження, сутність і класово-насильницький характер держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату.</p> <p>Літ.: [1] с. 151, 274, 399, 709; [2] с. 321-335; [3].</p>	2
2	<p>Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст. Теорія політики Макса Вебера .Теорія демократії Жареля-Алексіса-Кререля де Токвіля. Теорія еліт і політичного (правлячого) класу Вільфредо Парето, Гаetano Москою та Робертом Міхельсом</p> <p>Літ.: [1] с. 112, 442, 455; [2] с. 351-369; [4] с. 351-409.</p>	2
3	<p>Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть. «Реалістичні» тенденції в політичній науці. Теорії інституціоналізму. Біхевіоралістичні теорії політики. Розвиток і конституювання основ політологічної науки. Нормативні теорії влади і демократії. Теорії системного та структурно- функціонального аналізу політики.</p> <p>Літ.: [1] с. 18, 216, 266; [2] с. 398-511; [5].</p>	2
4	<p>Ідейно-політичні течії сучасності. Політичні ідеї представників націоналізму. Політичні ідеї представників фемінізму. Політична теорія екстремізму. Політичні підходи представників екологізму. Політичні ідеї представників технократизму. Політичні ідеї представників популізму.</p> <p>Літ.: [1]; [2] с. 762-813</p>	2
5	<p>Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст. Загальна характеристика ідеології українського національно–визвольного руху 40 –50 –х років та особливості розвитку української політичної думки цього періоду. Утворення УГВР та її програмні документи. Критика тоталітаризму та імперіалізму. Політичні ідеї представників українського дисидентського руху 1960- 1980-х років.</p> <p>Літ.: [6] с. 452-515; [13] с. 91-96.</p>	2
6	<p>Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 1. Українська політична думка міжвоєнного періоду в середовищі еміграції. Українська політична думка на еміграції у період після Другої світової війни. Трансформація народницьких ідей І. Багряного. Ліберальна політична філософія І. Лисяк- Рудницького. Український неомарксизм у повоєнний період (В. Винниченко, Р. Роздольський, І. Майстренко, В. Голубничий). Розвиток націоналістичних ідей у діаспорі (Д. Донцов, Л. Ребет, «двійкарі»).</p> <p>Літ.: [6] с. 516-624; [13] с. 73-83.</p>	2
7	<p>Політична думка на еміграції та в незалежній Україні. Заняття 2. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр). Інституціоналізація політичної науки (середина 90-х рр. XX ст. - початок XXI ст.), Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки.</p>	2

	Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі. Літ.: [6] с. 516-624; [13] с. 73-83.	
Разом		14

4.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до семінарських занять та виконанні індивідуальних завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни становить 130 годин.

Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до семінарських занять;
- виконання індивідуальних завдань;
- підготовка до контрольних заходів тощо.

4.3.1. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Круглий стіл.

Для проведення круглого столу обирається одне проблемне питання, досліджуване навчальною дисципліною. Студенти завчасно готують доповіді. Учасники круглого столу з різних точок зору розкривають обговорювану проблему.

Круглий стіл No1.

Тема: "Політичні уроки Нікколо Макіавеллі".

Орієнтовна тематика виступів:

1. Принципи управління державою за Н.Макіавеллі.
2. Н.Макіавеллі про способи створення сильної і справедливої держави.
3. "Державець" Н.Макіавеллі як посібник з керівництва державою та утримання влади.
4. Проблема співвідношення політики і моралі у творчості Н.Макіавеллі.
5. Динамічний (той, що змінюється) ідеал правителя за Н. Макіавеллі.
6. Про співвідношення мети та засобів при створення нових держав за Н, Макіавеллі.
7. Проблема політичної необхідності та свободи волі у Н. Макіавеллі.
8. Правила "мистецтва політики" Н. Макіавеллі.

Круглий стіл No2.

Тема: Ідейно-політичні доктрини сучасності.

Орієнтовна тематика виступів:

1. Лібералізм в сучасному світі.
2. Вплив консерватизму на соціально-політичну сферу суспільства в сучасний період.
3. Сучасний авторитаризм і політична ідеологія.
4. Сучасна соціал-демократія: ідеологія та політична практика.
5. Ідеологія екологізму: конструктивний та деструктивний аспекти.
6. Ідеологія та політична практика фемінізму.
7. Технократизм - ідеологія майбутнього?
8. Глобальні проблеми сучасності в основних ідейно-політичних доктринах.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми навчання

Номер тижня	Перелік тем	Вид самостійної роботи	Тривалість, год.
Семестр 1			
1	Вступ у історію зарубіжних політичних вчень та політичної думки України	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
2	Політична думка Стародавнього Сходу.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
3	Особливості політичної історії Стародавньої Греції та Риму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
4	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
5	Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
6	Політичні вчення періоду Середніх віків.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
7	Політичні вчення періоду Середніх віків.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
8	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного контролю, отримання та початок виконання індивідуального завдання.	3
9	Політичні вчення періодів Відродження та Реформації.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного	3

		контролю, виконання індивідуального завдання.	
10	Політичні концепції доби буржуазних революцій XVII століття.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
11	Політичні вчення утопічного характеру XVI-XVII століть.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
12	Політичні концепції європейського Просвітництва.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
13	Північноамериканська політична думка просвітницької доби.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
14	Становлення теоретичних моделей держави в концепціях XVIII – сер. XIX ст.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т10, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
15	Особливості соціально-політичної думки Західної Європи кін. XIX – поч. XX ст.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т11, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
16	Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т12, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	3
17	Методологічні підходи до аналізу політичного у XX-XXI століть.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т12, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
Семестр 2			
1	Основні доктринальні підходи до вивчення політичної дійсності. Лібералізм та неолібералізм.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т13, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	6
2	Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т14, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4

		контролю.	
3	Політична доктрина міжнародної соціал-демократії.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т15, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	6
4	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
5	Політичні ідеї представників німецького націонал-соціалізму, італійського фашизму та комунізму.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
6	Ідейно-політичні течії сучасності.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т17, підготовка до усного опитування та поточного контролю, отримання та початок виконання індивідуального завдання.	4
7	Ідейно-політичні течії сучасності.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т17, підготовка до усного опитування та поточного контролю, виконання індивідуального завдання.	6
8	Політична думка Київської та Галицько-Волинської Русі (IX – XIV ст.).	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т18, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
9	Політична думка в Україні за литовсько-польської доби (XIV – пер. пол. XVII ст.).	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т19, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Українська політична думка в добу визвольних змагань XVII століття.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т20, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
11	Українська політична думка періоду занепаду козацько-гетьманської держави (кінець XVII – XVIII століття).	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т21, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
12	Українська політична думка першої половини XIX століття.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т22, підготовка до усного опитування та поточного	4

		контролю.	
13	Розвиток політичної думки в Україні у другій пол. XIX ст.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т23, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
14	Політична думка України на зламі XIX–XX століть.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т24, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
15	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т25, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
16	Основні напрями розвитку політичної думки в Україні XX ст.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т25, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
17	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т26, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
18	Політична думка на еміграції та в незалежній Україні.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т26, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
Разом			130

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановчої сесії, а також вони доступні в електронному освітньому ресурсі в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів); практичні заняття (з використанням активних методів навчання, зокрема, дискусій).

6 Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком

навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, тестування, перевірки індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Підсумкова оцінка з дисципліни складається із середньозваженої оцінки за результатами поточного контролю всіх видів навчальної роботи та оцінки за підсумковий контрольний захід (іспит).

7 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні види контролю, зокрема: усне та письмове опитування на семінарському занятті, перевірка індивідуального завдання.

Оцінка на семінарському занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; залучення до дискусій на семінарі.

Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль (іспит)
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 4)	Індивідуальне завдання	
0,4	0,2	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях	Контрольна робота	Іспит
ВК* : 0,2	0,3	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і контрольних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання

Відмінно	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує 13 понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними приладами та інструментами. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки
Добре	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувача вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
		Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
A	4,75–5,00	5	З а р а х о в а н о	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією

E	3,00–3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Н е з а р а х	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8 Питання для самоконтролю результатів навчання

Перший семестр.

1. Предмет і завдання історії політичних вчень як самостійної навчальної дисципліни;
2. Загальна характеристика розвитку політичної думки у країнах Стародавнього Сходу;
3. Політична думка в країнах Стародавнього Сходу: Індія;
4. Політична думка в країнах Стародавнього Сходу: Китай;
5. Політичні вчення в Стародавній Греції: загальна характеристика;
6. Політична думка раннього періоду в стародавній Греції (IX–VI ст. до н.е.: загальна характеристика;
7. Період розквіту давньогрецької політичної думки (V– перша половина IV ст. до н. е.: загальна характеристика;
8. Софісти;
9. Політичні погляди Сократа;
10. Політичні погляди Платона;
11. Політичні погляди Аристотеля;
12. Політичні погляди Полібія;
13. Розвиток політичної думки в Стародавньому Римі: загальна характеристика;
14. Вчення Цицерона про державу і право;
15. Стоїцизм;
16. Осмислення політичних інститутів в християнстві;
17. Політичні погляди Августина;
18. Політичні вчення в Західній Європі в період Середніх віків: загальні риси та тенденції;
19. Політична теорія середньовічної схоластики. Фома Аквінський;
20. Вчення про закон і державу Марсілія Падуанського;
21. Ідея прав людини в епоху Середньовіччя: загальна характеристика;
22. Політичні вчення в Західній Європі в епоху Відродження та Реформації: загальна характеристика;
23. Вчення Н. Макіавеллі про державу і політику;
24. Головні політичні ідеї Реформації;
25. Політичні погляди Мартіна Лютера;
26. Політичні погляди Жана Кальвіна;
27. Політичне вчення Жана Бодена;
28. Політичні ідеї раннього соціалізму;
29. “Утопія” Томаса Мора;
30. “Місто Сонця” Томмазо Кампанелли;
31. Політичні вчення в Нідерландах і Англії в період ранніх буржуазних революцій: загальна характеристика;
32. Виникнення теорій природного права та суспільного договору. Вчення Г. Гроція про державу і право;
33. Політичне вчення Б. Спінози;

34. Основні напрямки англійської політичної думки в період буржуазної революції 1642-1649 рр.;
35. Політичне вчення Т. Гоббса;
36. Вчення Дж. Локка про державу і владу;
37. Політичні аспекти філософії Просвітництва;
38. Політичні ідеї Вольтера;
39. Політичне вчення Ш.-Л. Монтеск'є;
40. Політичне вчення Руссо;
41. Політичні вчення в США у XVIII–XIX ст.;
42. Вчення Е. Канта про державу і право;
44. Вчення Гегеля про державу і громадянське суспільство;
45. Політичні погляди Є. Бентама;
46. Політичні погляди А. де Токвіля;
47. Аналіз демократії у роботах А. де Токвіля;
48. Політичні ідеї у роботах Дж. Ст. Міля;
49. Політична думка Нового часу: загальна характеристика;
50. Політичні погляди Джона Адамса;
51. Політичні погляди Олександра Гамільтона;
52. Політичні погляди Томаса Джефферсона;
53. Політичні погляди Томаса Пейна;
54. Політичні погляди Джорджа Вашингтона;
55. Політична доктрина марксизму: загальна характеристика;
56. Осмислення інститутів держави і права в марксизмі;
57. Теорія безкласового суспільства у марксизмі;
58. Ранні теорії еліт Г. Моски та В. Парето, “залізний закон олігархії” Р. Міхельса.
59. Теорія політики Макса Вебера .
60. «Реалістичні» тенденції в політичній науці.
61. Теорії інституціоналізму.
62. Біхевіоралістичні теорії політики.
63. Розвиток і конституювання основ політологічної науки.
64. Нормативні теорії влади і демократії.
65. Теорії системного та структурно-функціонального аналізу політики.
66. Компаративний і комунікативний аналіз політики.
67. Теорії політичної модернізації: від інституціоналізму до раціоналізму.
68. Технократично-сцієнтичні концепції політичного розвитку.
69. Постсистемні підходи до аналізу політики.

Другий семестр

1. Лібералізм: ідейні витоки та сутнісні характеристики.
2. Лібералізм: історія ідей та сучасність: загальна характеристика.
3. Класичний лібералізм.
4. Пізній (реформований, демократичний) лібералізм.
5. Неолібералізм.
6. Консерватизм: сутнісні характеристики.
7. Консерватизм: історія ідей та сучасність (розвиток вчення): загальна характеристика.
8. Неоконсерватизм: проблеми свободи, демократії і держави в сучасному консерватизмі.
9. Соціал-демократизм: ідейні витоки.
10. Становлення сучасної соціал-демократії.
11. Соціал-демократія в повоєнний період.
12. Проблеми взаємин світської і церковної влади в Київській Русі та їх апологети.
13. Політичні трактати періоду Київської Русі.
14. Розвиток ідей ісихазму в Україні.
15. Розвиток раціоналістично-гуманістичного руху в українських землях.

16. Політичні погляди С. Оріховського та Ю. Дрогобича.
17. Становлення гуманістичної думки України.
18. І.Вишенський: життя та політичні погляди.
19. Характеристика напрямів полемічної літератури в Україні періоду пізнього середньовіччя.
20. Український традиціоналізм та новаторство політичної думки XVII ст.
21. Політичні погляди С. Яворського.
22. Розвиток політичної думки в Києво-Могилянській академії.
23. Політико-правові документи періоду Визвольної війни XVII ст.
24. Конституція П. Орлика – феномен української політичної думки XVIII ст.
25. Просвітницький напрям в політичній думці України XVIII ст.
26. Т. Шевченко: життєвий шлях та суспільно-політичні погляди.
27. Розвиток політичних ідей в Україні на початку XIX ст.
28. Панславізм Кирило-Мефодіївського товариства.
29. Генеза політичних ідей в “австрійській” Україні (пер. пол. XIX ст.)
30. Громадівський рух та його вплив на формування політичної думки.
31. Еволюція політичних поглядів І. Франка.
32. М. Драгоманов – теоретик розв’язання українського національного питання.
33. Соціалістичні ідеї С. Подолинського.
34. Політичні погляди Л. Українки.
35. Політичні погляди М. Павлика.
36. Український соціалізм початку XX ст.: генеза, зміст та історична доля.
37. Національно-державницький напрям в українській політичній думці.
38. Народницький напрям в українській політичній думці.
39. Консервативний напрям в українській політичній думці.
40. Ідеї лібералізму в Україні у др. пол. XIX ст.
41. В. Липинський – ідеолог українського монархізму.
42. М. Грушевський та завдання української революції початку XX ст.
43. Соціалістичні погляди В. Винниченка.
44. С. Петлюра – еволюція від соціалізму до націонал-державництва.
45. Український націонал-комунізм в СРСР.
46. Політичні ідеї галицьких радянців.
47. Ідеологія інтегрального націоналізму.
48. Створення та програмні засади ОУН.
49. Рух опору др. пол. XX ст. в Україні: причини виникнення та політичні погляди.
50. Політична думка в умовах незалежної України.

9 Методичне забезпечення

1. Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України: Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення для студентів спеціальності «Політологія» / О.О.Заславська, О.А.Посвістак, Я.В.Ювсечко, С.М.Козаченко. – Хмельницький: ХНУ, 2018. – 66 с.
2. ЕОР «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України» в Moodle. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5529>

10 Рекомендована література

Основна

1. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2015. 766 с
2. Історія політичної думки : підруч. / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
3. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. П. Марчук. Київ : Персонал, 2009. 480 с.

4. Кирилюк Ф.М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
5. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. М. Кирилюк. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
6. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.

Додаткова

7. Історія розвитку політичної думки: курс лекцій / В.В.Мадіссов [та ін.]. Київ: Либідь, 1996. 174 с.
8. Історія політичних і правових вчень Стародавнього світу : курс лекцій / П. Ф. Щербина ; Хмельницький ін-т регіонального управління та права. Хмельницький : ХІРУП, 2000. - 406 с.
9. Історія політичних і правових вчень : навч.посіб. / Ф. П. Шульженко, Т. Г. Андрусак. 2. вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 304 с.
10. Історія суспільно-політичної думки : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. В. Слющинський ; Європ. ун-т. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 453 с.
11. Історія політичних і правових вчень : курс лекцій / М. В. Цюрупа. Київ : КУТЕП, 2005. 200 с.
12. Історія української суспільно-політичної думки : навч. посібник / уклад. В. В. Морозов. Київ : КНЕУ, 2006.180 с.
13. Історія політичної думки в Україні : навчальний посібник / В. П. Горбатенко [та ін.] ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2007. 128 с.
14. История политических и правовых учений / Под ред. В. С. Нерсесянца. Москва: НОРМА-ИНФРА.М, 2000. 352 с.
15. История политических и правовых учений / Под ред. О.Лейста. Москва: Юрид. лит.,1997. 688 с.
16. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 492 с.

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.